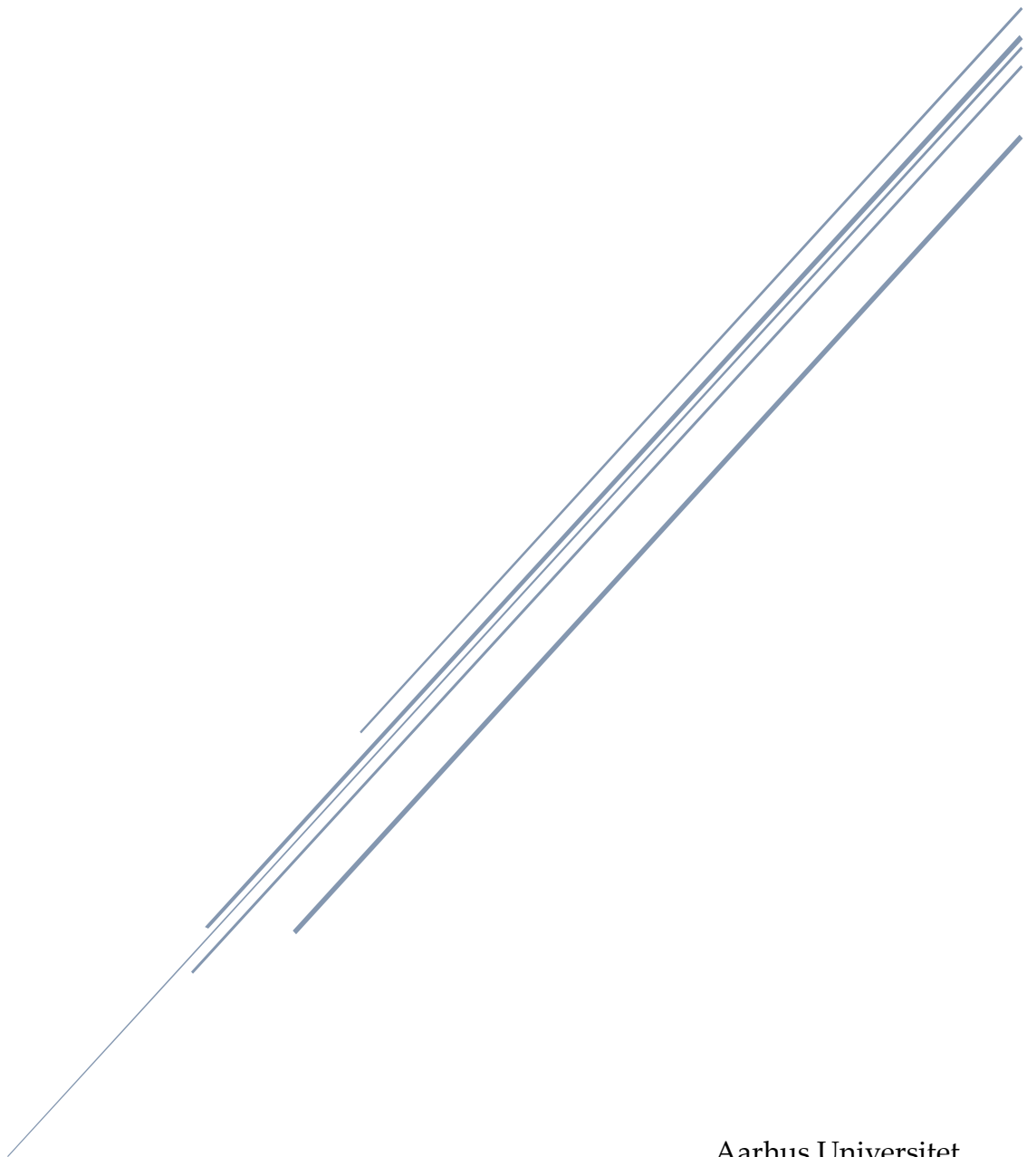

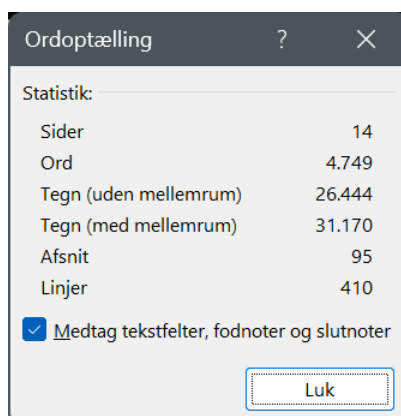
BACHELORPROJEKT

Beskyttelsen af børn efter EMRK art. 3 og 8

Aarhus Universitet
Folke- og menneskeret

1. Ordoptælling

Statistik:	
Sider	14
Ord	4.749
Tegn (uden mellemrum)	26.444
Tegn (med mellemrum)	31.170
Afsnit	95
Linjer	410
☒ Medtag tekstfelter, fodnoter og slutnoter	
<button>Luk</button>	

2. Abstract

This project analyses the scope of protection of children under Article 3 of the European Convention on Human Rights (ECHR)

Article 3 of the ECHR is directed at contracting states, and its primary field of application is thus in relation to detainment and the use of force by the police, as it prohibits torture as well as inhuman or degrading treatment or punishment. In combination with Article 1 of the ECHR, the provision also embeds the state a horizontal positive obligation to protect individuals, both in law and in actuality, from degrading or inhuman treatment committed by private individuals.

This paper will examine the scope of these positive obligations with a focus on children's right to protection from inhuman and degrading treatment, by examining the question, to what extend are states obliged to protect children from assault and neglect in their homes. To do so, the paper conducts an exploration of selected judgments from the European Human Rights Court, as well as the Court of Appeal of Eastern Denmark, namely the cases of "A. v. The United Kingdom, 23/09/1998", "E and others v. The United Kingdom, 26/11/2002", "Z and others v. The United Kingdom, 10/05/2001", and "U.2024.3482 Ø" which all regard violations of ECHR Article 3 against children. The exploration will consist of a description and analytical interpretation of the named judgments, under inclusion of relevant rules from the European Convention.

Through a discussion of the above-named judgments, it is concluded that the obligations imposed by Article 3 of the ECHR may, depending on the circumstances, authorize and obligate states to interfere with the rights contained in Article 8 of the ECHR. Thus, Article 3 of the

ECHR imposes the contracting states a horizontal positive obligation to ensure that children are not exposed to torture and inhuman or degrading treatment in the home – which partly consists of establishing effective legal safeguard, conducting relevant steps in investigations and inquiries, and taking reasonable and relevant steps to protect children from violations of Article 3, in extreme cases in the form of placement outside the home.

Indholdsfortegnelse

1. Ordoptælling	1
2. Abstract.....	1
3. Indledning og problemformulering	4
4. Metode og retskilder.....	4
5. EMD's fortolkningsstil	4
6. I hvilket omfang er stater forpligtet efter EMRK art. 3 til at beskytte børn mod overgreb eller vanrøgt i hjemmet?	5
Afgrænsning	5
EMRK art. 3.....	5
Minimumstærsklen.....	6
Umenneskelig og nedværdigende behandling.....	7
Horisontal virkning	7
A mod Storbritannien.....	8
E og flere mod Storbritannien	9
U.2024.3482 Ø	11
Beskyttelsesforpligtelsen.....	12
Z og flere mod Storbritannien	13
Konklusion.....	14
7. Kilde- og litteraturliste	15
Litteratur.....	15
Domme	15

3. Indledning og problemformulering

Individer har visse grundlæggende rettigheder. Disse rettigheder kan være sikret gennem national lovgivning, oftest gennem den nationale forfatning, eller gennem folkeretlig lovgivning. Nærværende behandling har fokus på retten til ikke at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling, navnlig med fokus på børns ret hertil.

Den danske grundlov indeholder ikke en beskyttelse af denne ret. I international ret er den imidlertid blandt andet beskyttet gennem FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, art. 5, FN's Konvention om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, Den Europæiske Menneskeretskonvention (EMRK) art. 3, samt den hertil svarende EUC art. 4. Fælles for disse er, at de er formuleret som forbud mod umenneskelig eller nedværdigende behandling mm. I denne behandling vil jeg alene forholde mig til EMRK's bestemmelser, samt Den Europæiske menneskerettighedsdomstol (EMD)'s praksis.

EMRK art. 3 forbyder udøvelse af tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Bestemmelsen er rettet mod de kontraherende stater, og dens primære anvendelsesområde er således i forbindelse med politiets magtanvendelse og ved frihedsberøvelse. Bestemmelsen indeholder imidlertid også i kombination med EMRK art. 1 en horisontal positiv forpligtelse for staten til retligt og faktisk at beskytte individer mod umenneskelig og nedværdigende behandling begået af private. I denne behandling vil jeg belyse omfanget af disse positive forpligtelser. Det vil jeg gøre gennem besvarelsen af problemformuleringen: *I hvilket omfang er stater forpligtet efter EMRK art. 3 til at beskytte børn mod overgreb eller vanrøgt i hjemmet?*

4. Metode og retskilder

For at besvare den nævnte problemstilling, anvendes den retsdogmatiske metode. Hensigten hermed er at klarlægge gældende ret gennem en beskrivelse, fortolkning og systematisering af udvalgte retskilder.¹ I forbindelse med besvarelsen inddrages EMRK's relevante bestemmelser samt praksis fra EMD og de danske domstole.

5. EMD's fortolkningsstil

EMRK fortolkes og anvendes af både EMD og de nationale domstole. Det følger imidlertid af EMRK art. 32, at EMD har kompetencen til at behandle alle sager, der angår fortolkning og anvendelse af EMRK. Heraf følger videre, at EMD er den autoritative fortolker. Det er derfor i forbindelse med besvarelsen af den nævnte problemstilling naturligt at fastlægge, hvorledes EMD fortolker og anvender EMRK.

¹ Jens Evald, Juridisk teori, metode og videnskab, 2. udgave, 2020, s. 209

Udgangspunktet for EMD's fortolkning af EMRK er folkerettens almindelige regler om traktatfortolkning, som er kodificeret i FN's Traktatretskonvention.² Ifølge denne konventions art. 31, skal en traktat i første omgang fortolkes i overensstemmelse med dens ordlyd, dog således at bestemmelsen fortolkes i lyset af dens kontekst og i overensstemmelse med traktatens formål. EMD har flere gange udtalt, at de følger denne form for ordlydsfortolkning, eksempelvis i *Stec og flere mod Storbritannien* 06/07/2005 hvor de udtaler "*The Convention must also be read as a whole, and interpreted in such a way as to promote internal consistency and harmony between its various provisions*".³ EMD anvender således som udgangspunkt ordlydsfortolkning. Såfremt en streng ordlydsfortolkning ville føre til et resultat, som harmonerer dårligt med rettighedens formål og konventionens ånd, anser EMD sig dog berettiget til at bøje ordlyden for at nå til en fortolkning, der sikrer en effektiv og meningsfuld beskyttelse af individers rettigheder.⁴ Herudover benytter EMD en dynamisk fortolkningsstil, hvilket de flere gange har slået fast, eksempelvis i *Tyrer mod Storbritannien* 25/04/1978, hvor det anføres "*The convention is a living instrument which must be interpreted in the light of present-day conditions*".⁵ Dette betyder, at EMD's fortolkning af EMRK udvikler sig i takt med samfundsudviklingen.

6. I hvilket omfang er stater forpligtet efter EMRK art. 3 til at beskytte børn mod overgreb eller vanrøgt i hjemmet?

Afgrænsning

EMD har slået fast, at art. 3 tilpligter stater at yde økonomisk godtgørelse for tort i det tilfælde, staten ikke har ydet en fyldestgørende beskyttelse efter art. 3. Idet der herved gives en form for oprejsning for den tort, individet har oplevet ved krænkelsen af dets rettighed efter art. 3, kan pligten til at yde godtgørelse i disse tilfælde siges at være en forlængelse af den beskyttelse, staten skal yde individet efter art. 3. Denne behandlings fokus vil imidlertid være den retlige og faktiske beskyttelse, staten og dens myndigheder er forpligtet til at yde individet forud for en krænkelse af art. 3. Spørgsmålet om godtgørelse vil således ikke blive berørt nærmere i denne behandling.

EMRK art. 3

Ovenstående spørgsmål vil blive besvaret ud fra en juridisk analyse af, i hvilket omfang EMRK art. 3 pålægger konventionsstaterne en horisontal positiv forpligtelse til at sikre børns

² Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 4. udgave, 2022, s. 80

³ *Stec and Others v. The United Kingdom*, 06/07/2005, para 48

⁴ Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 4. udgave, 2022, s. 82

⁵ *Tyrer v. The United Kingdom* 25/04/1978, para 31

ret til ikke at blive udsat for tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling. Hertil skal indholdet af art. 3 indledningsvis fastlægges.

EMRK art. 3 har følgende ordlyd:

"Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf."

Det i EMRK art. 3 indeholdte forbud er absolut. Dette ses ved, at art. 3 til forskel fra de fleste andre rettigheder i EMRK ikke hjemler adgang til at gøre undtagelse fra det heri liggende forbud.⁶ Herudover følger det af art. 15, stk. 2, at forbuddet i art. 3 ikke kan fraviges ved derogation i henhold til art. 15. Derogationsforbuddet i relation til art. 3 er undtagelsesfrit.⁷ Dette har EMD flere gange slået fast, blandt andet i Gäfgen mod Tyskland 01/06/2010, hvor domstolen udtaler: *"The Court reiterates that Article 3 of the Convention enshrines one of the most fundamental values of democratic societies. Unlike most of the substantive clauses of the Convention, Article 3 makes no provision for exceptions and no derogation from it is permissible under Article 15 § 2..."*⁸ Bestemmelsens absolutte karakter medfører, at det ikke er relevant at overveje, om umenneskelig eller nedværdigende behandling mm. kan retfærdiggøres som nødvendig og proportionel, idet enhver behandling af denne form uden videre er en krænkelse af EMRK art. 3.

Det er herefter relevant at fastlægge, hvornår et forhold udgør umenneskelig eller nedværdigende behandling mm.

Minimumstærsklen

For at et forhold kan henføres under art. 3, kræves i første omgang, at forholdet overstiger et vist minimum af intensitet, og derved opfylder den minimumstærskel, EMD indfortolker i bestemmelsen. I Irland mod Storbritannien 18/01/1978, udtrykker EMD kravet således: *"Ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3."*⁹ Grænserne for denne minimumstærskel kan ikke defineres præcist, idet den ifølge EMD er relativ, og beror på en række omstændigheder omkring den pågældende handling. EMD udtrykker det således i Irland mod Storbritannien 18/01/1978: *"The Assessment of this minimum is, in the nature of things, relative: it depends on the circumstances of the case, such as the nature and context of the treatment, the manner and method of its execution, its duration, its physical or mental effects and, in some instances, the sex, age and state of health of the victim"*.¹⁰ For at belyse den relative karakter af minimumstærsklen kan nævnes, at EMD i Bouyid mod Belgien 28/09/2015 fandt, at en

⁶ Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen, Jens Vedsted-Hansen, folkeret og internationale menneskerettigheder, 1. udgave, 2019, s. 261

⁷ Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen, Jens Vedsted-Hansen, folkeret og internationale menneskerettigheder, 1. udgave, 2019, s. 244

⁸ Gäfgen v. Germany, 01/06/2010, para 87

⁹ Ireland v. The United Kingdom 18/01/1978, para 162

¹⁰ Ireland v. The United Kingdom 18/01/1978, para 162

politimands uoverlagte lussing mod en fange udgjorde nedværdigende behandling¹¹. I Wainwright mod Storbritannien, 26/09/2006, fandt EMD imidlertid ikke, at en kropsvisitation af to kvindelige besøgende i et fængsel, hvorunder kvinderne i strid med gældende procedurer havde været fuldt afklædte, ligesom gardinet i visitationsrummet ikke havde været trukket for, udgjorde nedværdigende behandling.¹² Kravet til intensitet kan dog siges at være lavest ved nedværdigende behandling, og højere ved umenneskelig behandling.

Hvis et forhold opfylder minimumstærsklen, foretages en vurdering af, om forholdet udgør tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Hvilket af disse begreber, en behandling falder ind under, er uden egentlig juridisk betydning, idet hver af disse former for behandling altid udgør en krænkelse af EMRK art. 3, såfremt minimumstærsklen er opfyldt. For at kunne fastlægge, hvornår et forhold er i strid med art. 3, er det dog nødvendigt at definere de forbudte behandlingsformer for. Der skal derfor knyttes en kort bemærkning hertil.

Umenneskelig og nedværdigende behandling

Karakteristisk for nedværdigende behandling er, at den ydmyger og nedgør individet i vedkommendes egne øjne, eller vækker sådanne følelser af frygt og mindreværd, at individets moral og mentale modstandskraft svigter. Nedværdigende behandling forudsætter således ikke nødvendigvis fysisk smerte eller ubehag. Umenneskelig behandling adskiller sig oftest herfra, idet umenneskelig behandling er karakteriseret ved, at den har påført individet fysisk skade, eller alvorlig fysisk eller psykisk lidelse.¹³ Tortur er den mest graverende form for mishandling. Sondringen mellem tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling beror i første række på intensiteten af mishandlingen, men hertil kommer, at tortur i art. 3's forstand er udført med et bestemt formål; at aftvinge offeret informationer, eller at forvolde offeret stor skade.¹⁴ Fælles for de tre former for mishandling er, at de normalt forudsætter et element af *tilsigtet* mishandling.¹⁵

Horisontal virkning

Art. 3 er som nævnt rettet mod de kontraherende stater, og indeholder således i første række et forbud for stater mod at krænke individets ret til ikke at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling mm. I art. 3 ligger dog i kombination med EMRK art. 1 også en

¹¹ Bouyid v. Belgium, 28/09/2015, para 111-113

¹² Wainwright v. The United Kingdom, 26/09/2006, para 46

¹³ Ireland v. The United Kingdom 18/01/1978, para 167

¹⁴ Gäfgen v. Germany, 01/06/2010, para 90

¹⁵ Nicolae Virgiliu Tanase v. Romania, 25/06/2019, para 121

horisontal positiv forpligtelse for stater til at beskytte individer mod de i art. 3 indeholdte former for mishandling.

Det følger af EMRK art. 1, at:

"De høje kontraherende parter skal sikre enhver person under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, som er nævnt i denne konventions afsnit I."

Bestemmelsen i art. 1 medfører som nævnt, at flere af de i EMRK indeholdte rettigheder får en horisontal virkning, hvorefter stater er forpligtet til positivt at sikre, at de rettigheder, individer tillægges af EMRK ikke krænkes, heller ikke af private aktører. I relation til art. 3 betyder dette, at stater tillægges en horisontal positiv beskyttelsesforpligtelse mod umenneskelig og nedværdigende behandling udøvet af private. Denne beskyttelse skal først og fremmest bestå af et effektivt retligt værn mod mishandling udført af private. Dette slog EMD fast i A mod Storbritannien 23/09/1998.

A mod Storbritannien

I A mod Storbritannien, havde en stedfar udsat en dreng på 9 år for slag med en stok. Retsmedicinske undersøgelser indikerede, at slagene havde haft en betydelig kraft, idet de havde efterladt varige mærker. Stedfaren tilstod for retten, at han ved flere lejligheder havde slået drengen med en stok. I hans forsvar for retten, argumenterede stedfaren for, at dette havde været nødvendigt og rimeligt, idet drengen var besværlig og ikke reagerede på forældrenes forsøg på opdragelse. Retten frifandt stedfaren i lyset af dette forsvar.¹⁶

Lovgivningen i England tillod på tidspunktet for dommen, at forældre begik, hvad der i dag ville betegnes som voldelige overgreb mod deres børn, såfremt overgrebet udgjorde rimelig revselse. Rimelig revselse som begreb var i øvrigt underlagt en dynamisk fortolkning, som den man kender fra EMD's fortolkningsstil, hvorved begrebet kunne underlægges *"standards prevailing in contemporary society"*. Det tilkom desuden forsvaret at bevise ud over enhver rimelig tvivl, at revselsen ikke var gået længere end hvad der var rimeligt.¹⁷

EMD fandt, at slagene med stokken overskred minimumstærsklen i art. 3. EMD lagde herved vægt på offerets alder, slagenes kraft, samt at det havde fundet sted ved flere lejligheder.¹⁸ Spørgsmålet var herefter, om staten kunne holdes ansvarlig for stedfarens overgreb.

I den forbindelse udtalte EMD, at pligten efter EMRK art. 1 for de kontraherende stater til at sikre individer de rettigheder og friheder, som er nævnt i konventionen, i kombination med forbuddet i art. 3, forpligter stater til at yde et effektivt værn mod umenneskelig eller nedværdigende behandling mm., også over for denne slags behandling udført af private. EMD

¹⁶ A. v. The United Kingdom, 23/09/1998, para 10

¹⁷ A. v. The United Kingdom, 23/09/1998, para 14

¹⁸ A. v. The United Kingdom, 23/09/1998, para 21

udtalte videre, at børn og andre sårbare individer i særlig grad har ret til beskyttelse mod umenneskelig eller nedværdigende behandling, og at denne beskyttelse i første række skal bestå i forebyggende foranstaltninger. EMD fandt, med henvisning til, at man trods en tilståelse fra stedfaren ikke kunne straffe ham for at have krænket art. 3, at den engelske lovgivning ikke ydede en tilstrækkelig beskyttelse af drengen. EMD konstaterede herefter, at Storbritannien havde krænket EMRK art. 3: *"the failure to provide adequate protection constitutes a violation of Article 3 of the Convention"*¹⁹

Dommen viser, at stater ikke blot er forpligtet til selv at afstå fra at foretage indgreb eller andre handlinger som beskrevet i art. 3, men at art. 3 i kombination med art. 1 indeholder en horisontal positiv beskyttelsesforpligtelse til at sikre, at individer ikke udsættes for umenneskelig eller nedværdigende behandling af private. Dommen viser herudover, at denne beskyttelse i første række skal bestå i en lovgivning, som skal udgøre et effektivt retligt værn mod denne form for behandling, som skal kunne tjene til at afværge krænkelse af art. 3. De kontraherende stater har således en forpligtelse til at sørge for, at den nationale lovgivning gør det muligt at retsforfølge umenneskelig eller nedværdigende behandling udført af private.

I tillæg til forpligtelsen til at sikre et effektivt retligt værn, er stater ligeledes forpligtet efter EMRK art. 3 til at foretage relevante faktiske skridt til sikring af, at børn ikke udsættes for umenneskelig eller nedværdigende behandling. Disse skridt kan efter omstændighederne omfatte nødvendige efterforsknings- og undersøgelsesskridt, hvis der er grund til mistanke om, at børn er i risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling. Dette slog EMD fast i E og flere mod Storbritannien 26/11/2002.

E og flere mod Storbritannien

I E og flere mod Storbritannien, angav 4 børn at være blevet udsat for voldelige såvel som seksuelle overgreb af deres stedfar over en periode på omtrent 10 år. Stedfaren erkendte i januar 1977 to tilfælde af blufærdighedskrænkelser mod 2 af børnene, og blev idømt 2 års prøvetid herfor.²⁰ EMD lagde til grund, at ingen af børnene efterfølgende fortalte nogen om stedfarens fortsatte overgreb mod dem før de nåede voksenalderen. I perioden for stedfarens prøvetid modtog de lokale myndigheder imidlertid flere underretninger om bekymringer for børnenes velfærd og sikkerhed. Stedfaren blev desuden ved flere lejligheder set i familiens hjem, hvilket stred imod betingelserne for hans prøvetid. EMD udtaler på denne baggrund, at det må have stået klart for de lokale myndigheder, at stedfaren stadig efter sin dom havde tæt kontakt med familien, herunder børnene. Selv hvis de sociale myndigheder ikke var klar over, at stedfaren begik overgreb på dette tidspunkt, *burde* myndighederne således have været klar

¹⁹ A. v. The United Kingdom, 23/09/1998, para 22-24

²⁰ E and others v. The United Kingdom, 26/11/2002, para 16

over, at børnene fortsat var i *potentiel fare herfor*. Til trods herfor, undlod de sociale myndigheder at foretage relevante skridt til at undersøge familiens forhold.²¹

EMD udtaler i sagen, at de lokale myndigheders undersøgelse af familiens forhold bør have været mere omfattende og grundig, og at de burde have kontrolleret, at stedfaren overholdt det forbud mod at opholde sig i familiens hjem, som fulgte af hans dom. Der havde i øvrigt ikke været et egentligt samarbejde mellem skolen og de sociale myndigheder. EMD udtaler videre, at denne manglende undersøgelse, kommunikation og samarbejde fra de lokale myndigheders side må antages at have haft en betydelig indflydelse på sagens gang, idet en fyldestgørende iagttagelse af pligten hertil kunne have afværget eller mindsket krænkelserne. Som følge heraf fandt EMD, at der forelå en krænkelse af EMRK art. 3. EMD udtalte i øvrigt i denne forbindelse, at vurderingen af, om de positive forpligtelser i art. 3 er opfyldt, ikke beror på en vurdering af, om en myndigheds iagttagelse af effektive faktiske skridt kunne have afværget den pågældende umenneskelige eller nedværdigende behandling, men at: *"A failure to take reasonably available measures which could have had a real prospect of altering the outcome or mitigating the harm is sufficient to engage the responsibility of the State."*²²

Af dommen kan det således konkluderes, at staters forpligtelse til at sikre børns ret til ikke at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling i tillæg til et effektivt retligt værn også indebærer, at de nationale myndigheder skal tage relevante faktiske skridt til at undersøge og monitorere børns forhold, hvis de ved eller burde vide, at børnene er i risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling. Disse skridt kan efter omstændighederne omfatte monitorering af børn, der tidligere har været udsat for umenneskelig behandling mm., samt monitorering af individer, der tidligere har udøvet umenneskelig eller nedværdigende behandling. Det følger endvidere af dommen, at ansvaret til at foretage rimelige skridt blot forudsætter, at de relevante skridt med en vis sandsynlighed kan tjene til at afbøde umenneskelig eller nedværdigende behandling. Det er således ikke en forudsætning herfor, at det kan bevises, at den umenneskelige eller nedværdigende behandling kunne have været hindret ved iagttagelse af rimelige skridt.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at EMD i C.A.S og C.S. mod Rumænien 20/03/2012 har udtalt, at der stilles særligt strenge krav til myndighedernes tilsynspligt overfor børn, idet børn typisk er mindre tilbøjelige til at fortælle om overgreb.²³

Pligten til at foretage undersøgelsesskridt indtræder først i det tilfælde, myndighederne burde indse, at et barn er i fare for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling. Hvorvidt statslige myndigheder *burde* indse, at et barn er i risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling, har således stor betydning for, om en stat har krænket art. 3 ved ikke at yde tilstrækkelig beskyttelse af barnet. Det er imidlertid ikke enhver

²¹ E and others v. The United Kingdom, 26/11/2002, para 94-96

²² E and others v. The United Kingdom, 26/11/2002, para 98-101

²³ C.A.S and C.S. v. Romania, 20/03/2012, para 81

indikation af, at et barn er i risiko herfor, der medfører, at myndighederne burde indse og handle på denne risiko. Det er derfor relevant at belyse, hvornår myndighedernes undersøgelsespligt bliver aktiveret. Dette spørgsmål blev behandlet i Østre Landsret i dommen U.2024.3482 Ø:

U.2024.3482 Ø

I sagen konkluderede retten, at en dreng i en periode på mindst ti dage var udsat for overgreb begået af sin mors daværende samlever, og at disse overgreb havde udgjort en krænkelse af EMRK art. 3. Drengen og hans mor var kendt af kommunen siden drengens fødsel, og havde gennem sin barndom frem til overgrebene modtaget adskillige former for støtte af kommunen. I måneden op til overgrebene modtog social- og sundhedsforvaltningen oplysninger fra lederen i den behandlingsbørnehave drengen var tilknyttet, om, at de var bekymrede for drengens sikkerhed, og havde mistanke om, at han var i risiko for at blive udsat for vold. Børnehaven opfordrede i denne forbindelse til, at drengens nærmere forhold blev undersøgt. Kommunen foretog i denne periode et enkelt hjemmebesøg. I kommunens notat stod der om dette hjemmebesøg, at moren fremstod med et blåt øje, og at de ikke kunne konstatere noget om drengens velbefindende, idet han ikke var hjemme. Kommunen foretog ikke yderligere skridt i forsøget på nærmere at undersøge drengens forhold. Børnehaven underrettede herefter igen kommunen om yderligere bekymrende omstændigheder, og anmodede om, at der blev foretaget hjemmebesøg.²⁴

Godt en uge efter seneste underretning foretog lederen af børnehaven selv et hjemmebesøg, hvor hun konstaterede, at drengen fremstod med blå mærker på kroppen. Det blev efterfølgende bevist, at morens samlever i en periode på omtrent ti dage op til lederens besøg havde udsat drengen for voldelige overgreb og alvorlige trusler.

Østre landsret konkluderede som nævnt, at den behandling, drengen var udsat for af morens samlever, udgjorde en krænkelse af EMRK art. 3. Spørgsmålet var herefter, om kommunen havde eller burde have haft kendskab til risikoen for, at drengen kunne blive udsat for denne behandling. Landsretten udtalte i den forbindelse blot i dens begrundelse, at morens samlever ikke var tilmeldt morens adresse, og at han kun havde boet hos moren i nogle måneder op til overgrebene. Landsretten fandt herefter ikke, at kommunen vidste eller burde have vidst, at der var risiko for, at drengen ville blive udsat for mishandling som sket. Landsretten konkluderede på den baggrund, at kommunen ikke havde tilsidesat sin handlingspligt efter EMRK art. 3.²⁵

Om EMD ville være kommet til samme begrundelse er tvivlsomt når henses til, at kommunen i månederne op til overgrebene, hvor morens samlever efter bevisførelsen boede i morens

²⁴ U.2024.3482 Ø

²⁵ U.2024.3482 Ø

hjem, modtog flere indberetninger om risiko for drengens velbefindende, herunder mistanke om, at han var i risiko for at blive udsat for vold. Ved det eneste hjemmebesøg, kommunen i denne periode foretog hos drengen, var drengen desuden ikke til stede. Det var således ikke muligt i denne forbindelse at vurdere drengens tilstand. Det skal i øvrigt bemærkes, at EMD flere gange har udtalt, at der stilles særligt strenge krav til myndighedernes tilsynspligt overfor børn.²⁶ Det findes derfor tvivlsomt, at EMD ville komme frem til, at kommunen ikke burde have indset den risiko, der bestod for drengen, uanset at morens samlever kun havde boet med dem nogle måneder.

Uagtet den tvivlsomme begrundelse viser dommen, at ikke enhver indikation af, at børn er i risiko for at blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling medfører, at myndigheder bør indse, at barnet er udsat for denne risiko. I denne dom fandt EMD således ikke, at det forhold, at pædagogfaglige personer omkring barnet udtrykte en spekulativ bekymring for, at barnet var i risiko for at blive mishandlet, medførte, at kommunen burde have indset den bestående risiko, barnet udsat for. Til sammenligning hermed, konstaterede EMD i E og flere mod Storbritannien, som er refereret ovenfor, at de lokale myndigheder burde have indset, at de omtalte børn var i risiko for at blive udsat for mishandling, til trods for, at ingen omkring børnene havde udtrykt en sådan bekymring. Her var der i stedet tale om flere kumulative forhold, som sammen medførte, at myndighederne bør have indset den risiko, de pågældende børn var i.

Hvorvidt de lokale myndigheder bør indse, at et barn er i risiko for at blive udsat for overgreb, beror således på en konkret vurdering. Jo mere konkrete og tydelige grunde til mistanke myndighederne ligger inde med, jo mere sandsynligt er det, at EMD vil konkludere at de burde have indset denne risiko. Kumulationen af flere mindre konkrete eller spekulative indikationer på, at et barn er i risiko for at blive mishandlet, kan ligeledes medføre, at myndighedernes undersøgelsespligt aktiveres.

Beskyttelsesforpligtelsen

Den positive forpligtelse i art. 3 forpligter ligeledes stater til at tage relevante faktiske skridt til beskyttelse af børn, såfremt de har kendskab til, at børn udsættes for krænkelse af art. 3. Disse skridt kan undertiden udgøre endog ganske alvorlige indgreb i retten til privat- og familieliv efter EMRK art. 8. I tilfælde af vanrøgt eller anden alvorlig mishandling i hjemmet, kan de statslige myndigheder eksempelvis være forpligtet til at anbringe børn uden for familien. Dette slog EMD fast i Z og flere mod Storbritannien, 10/05/2001.

²⁶ C.A.S and C.S. v. Romania, 20/03/2012, para 81

Z og flere mod Storbritannien

I *Z og flere mod Storbritannien* var 4 børn igennem en længere periode udsat for vanrøgt i hjemmet. I 1987 blev familien henvist til de sociale myndigheder, på baggrund af bekymringer omkring børnene. I den efterfølgende periode på 4,5 år, overvågede de sociale myndigheder familien. I denne periode blev det af de sociale myndigheder blandt andet noteret, at børnenes madrasser var gennemvædede af urin, at børnene stjal mad fra skraldespandene i deres skole, at de flere gange fremstod med blå mærker i ansigtet og på kroppen, samt at børnene i flere perioder var låst inde på deres værelser, i hvilken forbindelse de smurte afføring på væggene. I denne periode ydede de sociale myndigheder i flere tilfælde hjælp til familien, herunder i form af en aflastningsordning, hvor børnene var i pleje hos en plejefamilie.²⁷ Børnene blev til først placeret uden for familien, efter moderen havde sagt, at hun ville banke dem, hvis hun fortsat skulle passe dem.²⁸

EMD udtaler i dommen, at den vanrøgt, børnene var udsat for, unægtelig opfylder minimumstærsklen i art. 3, og klassificerer herefter behandlingen som både umenneskelig og nedværdigende. EMD konstaterede videre, at den nationale lovgivning havde tillagt de sociale myndigheder en række beføjelser til beskyttelse af børnene, herunder tvangsfjernelse. Den nationale lovgivning opfyldte således kriterierne for et effektivt retligt værn for børnenes rettigheder. EMD lagde herudover til grund, at de sociale myndigheder havde kendt til forholdene i familien i op mod 4,5 år, før børnene blev placeret i pleje. Spørgsmålet var herefter, om de sociale myndigheders faktiske skridt havde udgjort en tilstrækkelig beskyttelse af børnene i den konkrete situation. I denne forbindelse udtale EMD, at selv under hensyn til det vigtige modstående hensyn til retten til familie- og privatliv efter EMRK art. 8 var det klart, at det nationale system havde forsømt at beskytte de omtalte børn. EMD statuerede herefter, at Storbritannien havde krænket art. 3.²⁹

Dommen viser, at såfremt en offentlig myndighed har kendskab til, at børn udsættes for umenneskelig eller nedværdigende behandling i hjemmet, har de en pligt til at foretage relevante og effektive skridt til sikring af børnenes rettigheder. Dommen viser endvidere, at kravet til omfanget af disse faktiske skridt vokser i takt med intensiteten af den umenneskelige eller nedværdigende behandling. Såfremt behandlingen er så intensiv, at den som i dette tilfælde kan kendetegnes som vanrøgt, og de statslige myndigheder har haft konkret kendskab hertil, er de statslige myndigheder forpligtet til at foretage ganske vidtgående skridt til beskyttelse af børnene. I den konkrete sag var det således ikke tilstrækkeligt, at myndighederne havde ydet støtte til familien i form af blandt andet en aflastningsordning, ugentlige besøg af en socialarbejder i hjemmet og hjælp med indkøb, madlavning og budgettering til moren. På

²⁷ *Z and others v. The United Kingdom*, 10/05/2001, para 11-27

²⁸ *Z and others v. The United Kingdom*, 10/05/2001, para 36

²⁹ *Z and others v. The United Kingdom*, 10/05/2001, para 74-75

grund af den yderst intensive krænkelse af art. 3, havde myndighederne været forpligtet til at anbringe børnene uden for familien.

Dommen viser dermed også, at art. 3 bemyndiger og i nogle tilfælde endog forpligter de statslige myndigheder til at foretage indgreb i retten til respekt for familieliv. Disse indgreb kan således i kraft af art. 3 være berettiget i henhold til art. 8, stk. 2.

Konklusion

I hvilket omfang er stater forpligtet efter EMRK art. 3 til at beskytte børn mod overgreb og vanrøgt i hjemmet? Art. 3 pålægger de kontraherende stater en positiv forpligtelse til at beskytte børn mod umenneskelig eller nedværdigende behandling udført af private. Børn og andre sårbare individer har i særlig grad ret til denne beskyttelse. Denne forpligtelse medfører dels, at stater gennem den nationale lovgivning skal sikre et effektivt retligt værn, som skal tjene til at afværge krænkelse af art. 3. For at opfylde denne del af forpligtelsen, skal den nationale lovgivning således gøre det muligt at retsforfølge private, der krænker art. 3.

Forpligtelsen efter art. 3 omfatter herudover, at de lokale myndigheder er forpligtede til at tage relevante faktiske skridt til sikring af, at børn ikke udsættes for krænkelse af art. 3. Såfremt staten eller en lokal myndighed har eller bør have kendskab til, at et barn er i potentiel fare herfor, er staten forpligtet til at foretage relevante efterforsknings- og undersøgelsesskridt. Disse skridt kan efter omstændighederne omfatte monitorering af de pågældende børns forhold, herunder ved hjemmebesøg, afholdelse af børnesamtaler, samt monitorering af de individer, der udgør en fare.

Hvorvidt en myndighed bør have kendskab til, at et barn er i potentiel risiko for at blive udsat for en krænkelse af art. 3 beror på en konkret vurdering, og ikke enhver indikation heraf medfører, at de lokale myndigheder herved bør indse risikoen. Flere indikationer, der ikke i sig selv medfører, at en lokal myndighed bør indse en sådan risiko, kan imidlertid kumulativt medføre, at myndighederne bør indse denne risiko.

Såfremt myndighederne har positiv viden om, at børn udsættes for umenneskelig eller nedværdigende behandling i hjemmet, er de endvidere forpligtet til at tage relevante faktiske skridt for at beskytte børnene. Disse skridt kan efter omstændighederne omfatte støtte til familien i form af aflastningsordninger og støtte i hjemmet. Kravet til omfanget af disse skridt er større, jo mere intensiv en krænkelse, der er tale om. I tilfælde af vedvarende vanrøgt, kan myndighederne konkret være forpligtede til permanent at anbringe børnene uden for hjemmet.

7. Kilde- og litteraturliste

Litteratur

- Jens Elo Rytter, *Individets grundlæggende rettigheder*, 4. udgave, 2022
- Jens Evald, *Juridisk teori, metode og videnskab*, 2. udgave, 2020
- Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen, Jens Vedsted-Hansen, *folkeret og internationale menneskerettigheder*, 1. udgave, 2019

Domme

- A. v. The United Kingdom, 23/09/1998
- Bouyid v. Belgium, 28/09/2015
- C.A.S and C.S. v. Romania, 20/03/2012
- E and others v. The United Kingdom, 26/11/2002
- Gäfgen v. Germany, 01/06/2010
- Ireland v. The United Kingdom 18/01/1978
- Nicolae Virgiliu Tanase v. Romania, 25/06/2019
- Stec and Others v. The United Kingdom, 06/07/2005
- Tyrer v. The United Kingdom, 25/04/1978
- U.2024.3482 Ø
- Wainwright v. The United Kingdom, 26/09/2006
- Z and others v. The United Kingdom, 10/05/2001